

Inserati se sprej. majo in velja
ris'opna vrsta

3 str., če se tiska tiskal.

12 " " " " 2 " "

15 " " " " 3 " "

Pri večkratnem tiskanju se
ceos primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, neizbrakovana
pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema upravništvo
(suo nistracija) in ekspedicijska na
Dunajski cesti št. 15 v Medija-
tovi hiši, II. nadstropji.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošilja
velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je Rečne ulice
št. 5.

Izhaja po trikrat na teden in
sicer v torek, četrtek in soboto.

Španija kot velevlast.

Špancem se je začelo za malo zdeti, zakaj da njihov glas tako malo velja v Evropi, zakaj da se tudi njihovi poslanci ne sprejmo med evropski posvetovalni zbor, h konferencam in kongresom. Z eno besedo, radi bi videli, da se Španija šteje za velevlast, kakor Rusija, Nemčija, Avstrija, Francija, Anglija in Italija. Že kralj Alfonso sam je v prestolnem govoru omenil, „da naj se Španija povzdigne na tisto stopinjo veljave nazaj, ki jo je enkrat imela, in na katero stopinjo so se povzdignile države, ki so bile prej slabejše od Španije (Prusija in Italija). Pogledati hočemo, zakaj se je Špancem ravno zdaj vzbudila taka želja, stopiti v kolo evropskih velevlasti. To je ena od posledic rusko-turške vojske. Tako velik dogodek, kakor razpad Turčije, ne more ostati brez važnih sprememb in nasledkov.

Irci so se začeli na novo puntati, ker so videli osvobodjenje balkanskih narodov; to jim je dalo novo upanje do rešitve, do boljših dni, ko si bodo po svojih šegah in nazorih sami dajali postave. Tudi avstrijski Slovani so začeli dihati juterno sapico, ko so videli na Balkanu vzhajati solnce slovanske svobode. Padec največje mohamedanske države pa bo v brezno za seboj potegnil vse druge manjše, od Turčije več ali manj odvisne mohamedanske države, tako Egipt, Tripolis, Tunis in Maroko. Angleži bi radi vzeli Egipt, na Tripolis in Tunis gledajo pohotno Lahi in Francozi. Ali je potem čudno, ako bi se tudi Španci radi nekoliko okoristili pri splošnem polomu mohamedanstva? V severno-zapadni Afriki, Španiji ravno naproti, je mohamedanska država,

ki se imenuje marokansko cesarstvo. Veliko ravno ni, tudi močno obljudeno ne, ime „cesarstvo“ tej deželi ne pristuje, ker je dosti zanemarjena in nema posebne vojaške moči. Za Španijo bila bi ta dežela vsakako lepa pridobitev, dalo bi se iz nje še kaj narediti, ko bi Španci ne bili sami ravno tako leni, kakor Marokanci. Pa kultiviranje Maroke zdaj Špancem še ni v skrbi, ker morajo prej za to skrbeti, da jo dobijo. To pa mislijo najlože s tem doseči, ako bodo med velevlasti stopili, ter si potem Maroko iz rok velesil dati pustili, kakor na pr. Avstrija Bosno. To se nam zdi glavni vzrok, zakaj Španija zdaj med velevlasti sili.

Če se pa prašamo, če je Španija tudi vredna, med velevlasti sprejeta biti, če je vredna, da se jej kaka dežela v kultiviranje izroči, morali bomo to vprašanje skoraj zanikati. Španija šteje sicer v Evropi 17 milijonov duš, in po drugih delih svetá še nekaj milijonov; res je, da tudi Prusija ni več prebivalcev štela, ko je bila med velevlasti sprejeta; pa pomisliti je treba, da je imela Prusija takrat lepo uredjene finance, hrabro in močno armado, pa strogo disciplino v državni upravi, — Španija pa je postala revna, zanemarjena, brez krepke vlade, se zviija v vednih prekucijah, na zunaj pa jej ne ostaja nič moči, čeravno so Španci hrabri vojaki. Tam se kralji odstavljajo in nastavljajo, generali delajo prekucije, kedar kateremu na misel pride, ni je nobene discipline, nobenega reda. Pri vednih konspiracijah in zarotah nihče ne misli na kultiviranje zemlje, na gospodarski napredek, na izgojo ljudstva; roparji plenijo pri belem dnevu,

samosilstvo je tam doma, moč državnih vladarjev ne seže daleč, še pred lastno rodbino niso varni. Zanemarjena zemlja malo rodi, v blagajnicah nič ni; Španija toraj ne more velike armade na noge postaviti in jo dolgo uzdržavati; zato se pa tudi nánjo pri evropskih konferencah ni ozira jemalo. Znano je, kako je bila Španija nekdanj bogata in močna; znano pa je tudi, kako kruto in krivično so Španci v Ameriki gospodarili. Prvobitne Amerikance (Indijane) so do kože slatili, pri tem pa so zanemarili svojo očevo tako, da je mah in goščeve zarastlo zlate in srebrne jame, da se zdaj niti ne vé, kje so bile tiste jame; njive in travnike pa je požgalo južno solnce ter jih spremenilo v puščave. Tako so Španci domovino zanemarjali, dokler so zlato lahko v Ameriki brez truda vkup grabili. Toda kolonije v Ameriki se se spuntale zoper to slabo gospodarstvo ter od matere zemlje odpadle, tako Meksika, Bolívia, Peru itd.; od vseh kolonij v Ameriki imajo Španci le še Kubo, ki se pa tudi večkrat pulta. Španci niso nikjer kultivirali, t. j. zemljo boljšali in omiko širili, ampak le denar grabili in prebivalce mučili. Zato tudi Maroka ne bo srečna, ako pod Špance pride. Če mora že mohamedansko gospodarstvo tam nehati, naj se dežela izroči rajši Francozom, ki povsodi pravično in človekoljubno postopajo, to se jim mora priznati. Sicer pa tega ne bomo odločili mi, ampak evropske velesile, ki bodo težko kedaj pri volji, Maroko Špancem prepustiti.

Sicer pa nam Slovanom ne škodi nič, če Španija med velevlasti stopi; škodo bodo imeli k večjemu Španci sami, ki jih bo diplomacija

Arbanaška in Arbanasi.

Po česki „Osvěti.“

(Dalje.)

Vile imenujejo bodisi „jaštr semeja“ (vaške), (srečne) „nus e maljet“ (devojke brega) ali „ato če banjši na n e mire“, (vile ktere da imajo lahko noč). Arbanasi si predstavljajo vile kot eteričke devjke, ki se skrivajo po šumah in gorah, ali po noči dohajajo v stanovanja in vasi. V Arbanaški verujejo ljudje tudi v domačega duha, kterege si predstavljajo kot pisano kačo. Ljudem neprijateljska bitja so „Kučedre“, ktera sede v studencih ter jih sušijo „Syčeneza“ z dvema očesi s predej in zadej, ter „Ljubia“, ki živi od mesa majhnih otrok. Divovi ali toskiški Devove so bitja velike moči, giganti, ki so podigli gore tudi pod zemljo, kjer izvira vrela voda, „Tatile“ je naša osoda ali stare ženske „Msire“. Zlata Maufija je „krasota sveta“ v naših pripovedih. Vurvolak nazivljejo Toski in Grci (hrvatski vukodelak) mrtveca, ki kot mačka ali kakšna druga po svetu blodi. Štriga (brž-

kone slovensko striga) zovejo se starčki in starke, ki so doživeli sto let; za te mislijo, da morejo s svojo sapo druge otrovati. Za časa kužnih bolezni jih palijo. Med Gegi se veruje, da katoliški kristjan po smrti ne more postati strašilo, aveti, ali tudi tukaj se rado veruje v upire vukodlake, štringe in drangue. Je dete, ki pride krilato na svet, ter more leteti, ali ko bi majka to tajno izdala, dete bi precej umrlo. Za burnih noči se vzdigne tako dete iz zibke ter se vojskuje v zraku proti Kučedram tako silno, da stabla iz zemlje ruje.

Tudi v sanje verujejo Arbanasi, v skrito blago in razne bajke živali.

VI.

Zgodovina arbanaška ni bila nikdar zgodovina politične celine. Današnja Arbanaška se je razpadala vedno na različne ali za se samostalne dele, v kterih so živela ali samostalna plemena, ali pa da so pripadala kteremu drugemu velikemu narodu, kakor k carstvu rimskemu, bizantinskemu, Bolgarskej, Srbiji, Benečanom in konečno sultanu turškemu.

V starem času ni imala Arbanaška tudi zajedniškega imena; severnej je bilo ime Ilirija, a južnej Epeiros. Povest Arbanaške je povest ptujih osvoboditeljev ali pojedinih vojvodov arbanaških, ki so se tukaj vzdignili. Razcvet kraljestva macedonskega in vojaške ekspedicije Aleksandra Velikega v Azijo ptuje je perje s kterim se je trudil Vassa efendi okriti protlost Arbanaške. Na primorskem macedonskem je že od davnej prebival grški element, pa je imel svoje mesto tudi v vojski macedonskej, ter kraj tega naobraženost in veštena helensko krčilo pot Aleksandru v Aziji ter mu širila tamkej moč. Pa tudi vojne Pyrrhove na Rimljane so bile samo vojne, ki niso imele nobenega kulturnega in narodnega značaja.

V smislu kulturnem Arbanasi niti povesti nimajo. Pa je li mogoče govoriti o kulturnej povesti naroda, ki je na tisoče let ostal na prvobitnej stopinji naobraženosti, ter kteri sam skrbi, da more tudi za naprej ostati v tem stanju.

Po navali Vizigotov so se širili Slaveni in Avari v pokrajinah balkanskega poluotoka, Hrvati in Srbi so dobili zapadni del, Bolgari

več stala, in znajo vrhu tega še po nepotrebnem v kako vojsko zapleteni biti, med tem ko jim zdaj nihče nič neče, in bi lahko pri miru živeli, če bi hoteli.

Politični pregled.

V Ljubljani 7. februarja.

Avstrijske dežele.

V **budgetnem odseku** je slovenski poslanec **dr. Vošnjak** krepko potegnil se za nas. Natančnega poročila še nemamo, pa moral je dr. Vošnjak oistro govoriti, ker so vsi udje odseka oglašali se na njegovo besedo. Bical je dr. Vošnjak bojda one uradnike pri nas, ki delajo prusijansko politiko in še cesarske pesmi ne pusté po slovenski peti. Herbst je rekel, naj se taki kaznujejo. Minister Taaffe je obljubil, da jih bo. Tudi čez tržaškega namestnika Depretisa se je Vošnjak pritožil, da Lahe podpira, zveste Slovence pa prezira. Plener se je za svojega prijatelja Pretisa potegnil, Hausner pa za lahone. Hohenwart je potem prepir pomiril. Hvaležni smo dr. Vošnjaku, da jim je spet enkrat resnico povedal, in to vpricho Taaffeja.

Konrad se je vendar začel mehčati, menda na povelje Taaffeja. Najbolj zagrizeni nemškutar pri naučnem ministerstvu, neki Leh-mayer, moral je kopita pobrati, in njegovo važno mesto sekcijskega šefa bo dobil Slovonom prijazen mož. Odslej pojde v šolskih stvarih vse bolj gladko, narodnostnim na korist. Čehi zahtevajo, naj bi se šolski svet na Češkem razdelil v dva šolska sveta, nemškega in českega. To bodo tudi dosegli, ravno tako ravnopravnost na visokih šolah v Pragi. Nemškutar dr. Grohmann, ki ima posebne zasluge za germanizacijo na Češkem, ali kakor „N. fr. Pr.“ piše: „der sich um die Durchführung der Schulgesetze in Böhmen die grössten Verdienste erworben“, — pojde tudi v kratkem raketom zvižgat.

Naj bi mu sledili še naši Pirkerji in Vesteneki!

Zaradi **kluba desnega središča**, v katerem sedé tudi naši slovenski poslanci je zdaj mnogo pisarije po nemških časnikih, ki trde, da se bo klub razrušil in razklal na dva kluba, ker hočejo nekteri nemški katoliški poslanci poseben klub napraviti. „Politik“ pri-

znava, da je bila neka razprtija v klubu, pa da je že poravnana. Mi pritrujemo, da bi bil razkol v klubu desnega sred šča velika nesreča za celo našo stranko, zato se veselimo, da je stvar poravnana. Na celi desnici, ki ima večino, menda ni zdaj nobenega poslanca, ki bi bil katoliški stvari sovražen. zato vznemirjenost tirolskih poslancev ni opravičena. Kar so liberalci zakrivali in pokvarili, se mora pač počasi popraviti, prevelik ogenj bi pa celi stvari le škodoval. Ako bi se pa pričelo preganjanje katolikov, kakor na Nemškem in Francoskem, potem bo „katoliški klub“ potreben, in pristopili bodo k takemu brez dvoma tudi mnogi slovenski poslanci.

Liberalci pravijo, da je Lienbacherjev predlog o skrčenji šolske dolžnosti prememba ustave, ter da potrebuje dvetretjinske večine. V tem smislu obdelujejo tudi predsednika Coronini-ja. To jim pa menda ne bo obveljalo.

Hrvatje so se pogodili z Ogrji tako, da bodo odslej, ko se vtelesi vojna Krajina, pošiljali v Pešto 40 namesto prejšnjih 34 poslancev. To je se ve da malo, pa Hrvatje so odjenjali le zato, da se vtelesenje granice zo pet ne zavleče. Madjarski listi pa so čedalje bolj predrzni, ker vidiyo, da Hrvrtje radi odjenjajo; nič drugega ne tirjajo, ko to, da naj jim Hrvatje Slavonijo odstopijo. Prej da se to zgodi, bo pa še Drava nekaj vode znosila v Donavo.

Pravijo, da pride namestnik Weber v doleno Avstrijo, Korb v Prago, Widmann v Brno, Possinger v Inomost.

Vnanje države.

Generalu **Skobelovu** v Aziji so poslali Rusi pomoči, da bo lože napredoval.

Angležem se bliža nova vojska v Afriki, zamorci Ašanti so jim jo napovedali. Ali bodo Angleži zmogli, na tolikih straneh vojskovati se?

Čez generala **Moltkeja** vsi liberalni listi zabavljajo, ker je rekel, da je vojska ljudem potrebna, ker bi sicer človeška družba segnjila. Pravijo mu, da je barbar, krvoželjen itd. Mož ima pa vendar prav, naj se reče, kar se boče. Ljudje, ki so se vtrdili v ljutem boji, so pogumni, odkritosrčni, dobri, prizanesljivi, usmiljeni, nesebični, veseli. Dolgi mir v greh

in veselicah pa naredi ljudi čmerne, boječe, bolehnne, lakomne, zavidijske, lažnjive in hinavske, krute, požrešne, z eno besedo nesrečne in neprenesljive.

Izvirni dopisi.

Z Dunaja, 5. februarja. (Liberalne laži o Hohenwartovem klubu. — Knez Karl Schwarzenberg. — Lemajer in dr. Meznik. — Iz državnega zbora. — Črna maša.) Tukajšnji liberalni listi so včeraj in danes zagnali stršanski hrup, češ, da Hohenwartov klub razpada in da hočejo Tirolci s klerikalnimi poslanci napraviti poseben katolišk klub. Že včeraj sem Vam telegrafiral, da je vse čisto izmišljeno. Reč je marveč ta-le. Ko je klub razpravljaj Lienbacherjev predlog, naj se dolžnost v šolo hoditi za kmečke otroke po deželi skrči od 8 na 6 let, nasvetovali so tirolski poslanci, da bi se pri tej priliki ponovil Lichtensteinov nasvet, ter vladi naročilo, naj pregleda šolske postave temeljito in zbornici predloži dotične premembe, pri katerih naj se deželni zborom, cerkvi in starišem vrne pravica, ki jo do šole imajo. Pa večina klubova se je izrekla, da tak nasvet zdaj ne bi bil priličen; g. Klun kot ud šolskega odseka je nasvetoval počakati z njim dotlej, ko se bodo v zbornici obravnavale peticije kmečkih občin za konfesijonelno šolo. To je tudi obveljalo in Tirolci so se vdali.

Med razgovorom je bil pa v sobo ali nalašč ali po zmotnjava, ne vem, prišel izdajatelj „Deutsche Zeitung“, poslanec Reschauer ter je nekoliko stavkov vjel na svoja ušesa. G. Klun je že precej takrat klubovemu načelniku rekel, da bode „D. Z.“ gotovo prinesla kako lažnjivo poročilo o njegovem klubu. To se je res včeraj zgodilo. Pripoveduje namreč, da so se Tirolci sprli s pravno stranko, da so napovedali že svoj izstop iz kluba, in da se grofa Hohenwart in Falkenhayn zastonj prizadevata jih pomiriti. Tudi pravi, da so Tirolci klubu izročili poslednje pismo ali ultimatum, na čigar podlagi se zdaj z njimi pogodujejo. Celo vlada, piše omenjeni list, se dotičnih obravnava vdeležuje, in je Tirolcem obljubila, da jim bode ministerski predsednik v odgovoru na Dolbhammerjevo interpelacijo gledé zem-

pa iztočni in jugozapadni. Prvobitno prebivalstvo je izgubilo tudi narodnost svojo, ter se občevalo samo v današnji Arbanaški. Ali tudi semkaj je prodrila v pristopne kraje moč srbska in bolgarska ter vzdržala se po sto let. L. 1041 so zavzeli Bizantinci premagavši Bolgare, srednjo Arbanaško, a potem tudi Drač. Leto kasneje so navalili z veliko silo na Srbe proti severju, ali so bili pregnani. Car Michael Dubas je imenoval Nikefora Bygennia za vojvodo draškega, ki je srečno proti Srbom vojskoval; ali ko se je vzdignil proti caru, bode vlovljen in oslepljen. Njegov naslednik se ni dal s tim zastrašiti, nego se vzdigne z veliko vojsko sestavljeno od Normanov, Bolgarov, Grkov in Arbanasov l. 1079 čez Ohrido k Solunu, kjer je bil premagan. Sedaj se prvokrat uvede ime Arbanasov za prebivalstvo, ki je bilo tisoč let pozabljeno. L. 1081 je stopil Robert Guiscard z Normani na suho pri Draču, a moč normanska se je vzdržala tukaj v Epiru vse do l. 1109. Na to je južna Arbanaška kot despocija srbska pala v roke Byzancu, dočim je severna ostala pred vlado srbsko. Arbanasi so bili ves ta čas pasivni, ter so se samo takrat izkazali, ko je bilo treba popluniti ta ali

uni kraj ali pa mesto, ktero je po okolnosti palo v nevarnost, kakor na pr. l. 1273 Drač po potresu. V XIV. veku za carja Štefana Dušana prestopi zopet Arbanaška pod Srbijo. Ati za tim pa so se začeli valiti Turci v Evropo, ter so že pred bitko kosovsko l. 1389 zavzeli važneje dele Arbanaške: arbanaški Belgrad, Krojo, Kastorijo in Drač, katerih niso mogli vladarji srbski posle Dušana ohraniti. Na početku XV. veka so bila že Turci gospodari v južnej Arbanaški; severna — kjer so dolgo vladali Srbi, v srednej v Dibri, Kroji in dr. porodica Kastriotičev a v južnej Komneni — ni mogla zoperstati navalam osmanskim. Za te dobe zablješči se Arbanaška prvokrat v povesti, ali kot meteor, ki se pokaže pa brzo izgine. Ali ni bili to vsa Arbanaška, nego samo severna, a niso ni to bili ravno Arbanasi nego Juri Kastriotič, ki se je znal vešto braniti. Zato je ta junaška doba, ktero Vasa efendi nazivlje „doba edinstva arbanaškega“ trajala samo tako dolgo, dokler je živel Jurij Kastriotič.

Ob očetu Jurja Kastriotiča se ne ve, je li bil Slaven ali Arbanas. Stoloval je v Mogleni v krajini bolgarske, a za ženo si je vzel Vol-

savo, hčer srbskega velikaša, ki mu je rodila sinove Kastriotičeve, ki bodo odgojivni v islamu na dvoru Murata II. Trije starejši sinovi so bili otrovani v Drinopolju, ali najmlajega pa je iztrgala iz roke krute osode milost sultanova. Že kot osemnajstletni mladenec je potolkel z neznanjo turško četo premočno vojsko sovražnikovo v Malej Aziji, zatoraj ga je sultan imenoval na čast Aleksandra Velikega Iskander beg, t. j. knez Aleksander. Na dvoru sultanovem v Brusi in Drinopolju se je izkazal mladi Kastriot večkrat v sednicah in vitežkih igrah, ter postane že kot mladenec znamenit.

V 23. letu njegove starosti se mu ponudi prilžnost, ter on pobiti v zemljo svojega očeta L. 1427 bode poslan proti Jurju Brankoviču. Ali Kastriotič je zbiral po zemljah svojega očeta silno vojsko ter pozival k sebi samostalne vojvode. L. 1428 dobi z navalo Krojo, gorsko trdnjavo severno iztočno od Drača ter udari na Dibro z vso svojo močjo. Kastriotič se je odrekel islamu ter stopil v prijateljske odnošaje s knezi srbskimi, bolgarskimi, napuljskimi in grškimi. Trideset in devet let je slavno vojskoval s Turci, odbijajoč njihove navale od

ljšnega in hišnega davka obljubil velika polajšanja. Pa vendar da je imel minister Falkenhayn velik križ, Tirolcem dopovedati, da ni še prišel primeren čas, nataktni črno zastavo. Vse to so prazne čenče, in občudovati moramo lažljivost dunajskih listov, ki si kar na lepem kaj tacega izmislijo. V klubu ni nihče črnil o izstopu, Tirolci še med seboj o tem niso govorili, da bodo izstopili iz kluba, ako se ne izpolni njihova želja, in listi vedo že vse natančnostil. Nekoliko vzroka jim je pač dala izjava nekega Tirolca v včerajšnjem „Vaterlandu“, ali gospod, ki je to pisal, ni sodil, da se bo tako tolmačila ter se še svojim rojakom ni upal razodeti, da jo je on pisal, še manj pa, da bi se bil z njimi prej pogovoril in dotično izjavo priobčil v njihovem imenu! Liberalci hočejo s takimi poročili desnico razdvojiti, pa jo bodo le še bolj vtrdili, in prepričani smo, da se ne bodo ne Čehi ne Poljaki ustavljali predlogu, naj se premene šolske postave na avtonomistični podlagi, vsled ktere bodo dežele same vravnale šolstvo, kakor ga tudi same plačujejo. In če so si Poljaki osnovali sebi primerno šolsko postavo, kdo bode potem Tirolcem branil, narediti tako, kakoršno njih dežela zahteva?

Te dni je bilo veliko govorjenja po listih, da pride knez Karl Schwarzenberg v ministerstvo, in današnji listi celó poročajo, da bode moral Haymerle odstopiti in da knez Schwarzenberg postane njegov naslednik. Pa to je prazno besedovanje. Vlada bi pač rada kneza pridobila za kako državno službo, ter mu je bila ponudila čast cesarskega namestnika v Pragi, pa knez te službe zavoljo svojega slabega zdravja ni hotel sprejeti, in ravno iz tega vzroka tudini govora, da bi vstopil v ministerstvo.

Današnja „Wiener Zeitung“ poroča, da je postal sekcijski načelnik Lemajer vendar le res dvorni svetovalec pri upravni sodnji. Lemajer bil je Stremajerjeva desna roka in z njim se iz bogočastnega ministerstva umakne tisti vpliv, ki gotovo ni bil na korist ne cerkvi ne državi. Ob enem z njim postal je dvorni svetovalec tudi moravski državni poslanec dr. Meznik, dozda odvetnik v Pragi. Njegova naloga bo nekako protitežje proti liberalnim svetovalcem dr. Alterju in Scharschmidu, tudi so hotli z njegovim imenovanjem ozir jemati

severne Arbanaške. Ko je pa v Lešu l. 1878 predal mu je sin Krojo Turkom in sam pobegnil. S tim se pozabi tudi ime Arbanasov.

Turci so s početka samo na pristopne kraje navalivali, a ni dvombe, da je mnogi gorski kraj pal še le tedaj pod turško gospodstvo, ko je sprejel islam. Pa mnogi je občeval svojo neodvisnost od dandane. Med Turki je bila to posebno Chimana, obsegajoča velik del Akrokeraunije, ki se je upirala tudi sultanom kakor Bajazidu II. in Solimanu, ter je zadržala popolno slobodo in samostalnost pod to pogodbo, da daje Turkom vojsko. Tudi Suli so si ohranili neodvisnost, pa tudi drugi kraji večji in manjši. V srednji Arbanaški so to bili Miriditi, ki so tudi posle pada Skadra zadržali neodvisnost pod isto pogodbo, pod katero tudi Chimara. Tako tudi Dukadžini in drugi gorani. V nepristopnem razgorju gornje arbanaške je mnogo arbanaških fisov, ki so malo odvisni od Turke, pa da ne vode sami med seboj krvavih borb ter da se ne vežejo o zajednico s pašami skaderskimi, občevali bi popolno neodvisnost. (Konec prih.)

na Slovane, ker je nedavno iz te sodnije izstopil naš sedanji deželni predsednik Slovenec Winkler. Počasi se bode toraj tudi med vradniki popravilo in izpotrebilo.

Državni zbor je včeraj obravnaval še zmerom oderuško postavo, pa je še ni dovršil, ker se je k §. 11 zopet mnogo govorilo. Izvrstno je govoril včeraj zopet Lienbacher, ter Herbstu, Jaquesu in Maggu pa Rabeluu dokazoval, da obligacije niso dolžna pisma in da njih izdaja ne spada pod oderuško postavo.

Poljaki so bili danes napravili v votivni cerkvi slovesno sv. mašo za svoje 3 poslance, ki so nedavno umrli. Vdeležilo se je te svečanosti mnogo poslancev pa ministra Konrad in Dunajevski. Te dni je namreč razun že unidan imenovanih za pljučnico umrl vitez Skrzinski, čigar truplo so predvčerajnem odpeljali na Poljsko. Skrzinski bi je eden najbolj liberalnih Poljakov ter je večkrat skušal svoje rojake odvreniti od zveze s Čehi in drugimi avtonomisti, ter jih zediniti z liberalci. Levičarji so mu zarad tega še pri smrti skazali svoje hvaležno pripoznanje, ter so krasen venec položili na njegovo trugo. Dasi liberalci, se je dal vendar pred smrtjo prevideti.

Z Dunaja, 6. februarija. (Iz budgetnega odseka. — Beseda društva „Slovenije.“) V budgetnem odseku so se bili včeraj zopet nekoliko sprijeli. Dr. Vošnjak je namreč pri stroških za politično upravo vladi priporočal, naj nekoliko bolj na prste gleda tržaškim irredentovcem, ki čedalje predrznejši prihajajo, Omenjal je dogodka, da so bili v Piranu o priliki cesarjevega godu, ker je neki vradnik napil na zdravje cesarjevo, poslali po žandarje, češ, da ta vradnik zdražbe dela, da so pa žandari k sreči vendar le poprašali, kaj se je pregrešil in ga potem pri miru pustili. Povdarjal je potrebo, bolj podpirati slovenski živelj, ki je zvest cesarju in državi in njena krepka podpora. Liberalcem to ni bilo po volji; zarohneli so nad dr. Vošnjakom, zagovarjali tržaškega namestnika Depretisa, kteremu je rojeni minister, mladi Plener, hvalo dal, da Trst razun ranjkega Kellersperga še ni imel tako izvrstnega namestnika, kakor je Depretis. To mu radi verjamemo; liberalna stranka sme z njim zadovoljna biti, ker bi ne dobila lahko boljšega podpornika svojih načel, kakor je ravno on, Slovenci primorski pa se po pravici pritožujejo, da se jim še pod nobenim namestništvom ni tako hudo in trdo godilo, kakor ravno zdaj. Prihodnost bo učila, je li prav tako čvrst in zvest narod vedno nazaj devati, kakor ravno narod slovenski. — Prav po nepotrebnem se je bil oglasil tudi Poljak Hausner zoper dr. Vošnjaka rekši, da mora v imenu desnice izjaviti, da s trditvami dr. Vošnjaka ni v nobeni zvezi. Za se naj bi bil to rekel, v imenu desnice pa ni imel pravice govoriti. Sicer pa je ravno Hausner istega kopita kakor je bil ranjki Skrzinski, in je silno vesel, ako ga levičarski liberalci hvalijo. Zato pa je jako nezanesljiv in jo pri glasovanju marsikterikrat pobere iz zbornice, ker po pravilih poljskega kluba zoper svoje rojake z liberalci ne sme glasovati, z njimi pa neče biti, da se liberalcem ne zameri. Minister Taaffe je rekel, da bode razmere v Trstu in na Primorskem natančno preiskoval, in da bo od dr. Vošnjaka prosil potrebnih pojasnil.

Beseda akademičnega društva „Slovenije“, ki jo je napravilo sinoči Vodniku na spominj, bila je jako živahna. Vdeležili so se je tudi državni poslanci slovenski in zastopniki raznih slovanskih dijaških društev, namreč

Hrvatje, Srbi, Slovaki, Čehi, Poljaki in Rusini, ki so vsaki v svojem jeziku preslavljali našega pesnika in napivali na prijateljstvo in vzajemnost in slogu s Slovenci. Posebno ognjevit je govoril Slovak, ter se britko pritoževal čez zatiranje, ki ga ima trpeti narod slovaški pred azijskim plemenom. Vladni komisar, rodomeh, bil je kakor na škrpceh, vendar pa ni imel vzroka govornika pokarati, ker nobenega naroda z imenom ni imenoval. Po oficijelnem delu, pri katerem je g. Babnik govoril o delovanju Vodnikovem, sledil je zabavni del in vršila se je napitnica za napitnico, med kterimi je bila zlasti ona na dr. Bleiweisakot očeta in voditelja naroda slovenskega, ki je društvo „Slovenije“ telegrafično pozdravil, sprejeta z gromovitimi živio-klici!

Iz Ježice, 5. svečana. Objaviti moram danes na željo mnogih občanov resno pritožbo, ki se tiče našega župana, deloma pa tudi dotičnih oblasti, namreč okrajnega glavarstva in pa deželnega odbora. Naš župan Cunder namreč že deveto leto na svojem županskem stolu sedi, ter se ne zmeni za to, da bi novo volitev razpisal. Saj vendar postava zahteva, da se volitev ponovi vsake tri leta. Možaki iz vseh sedmih vasi, kar jih pod občino Ježico spada, so nezadovoljni s Cundrom, in sicer za to, ker se on za naše koristi premalo briga in nam je k večjemu na škodo. Poljskega čuvaja nam ni hotel nastaviti; tudi nam je zapravljal cesto čez Brod proti sv. Jakobu, da moramo zdaj od nje davek plačevati, kar pod prejšnjim županom ni bilo treba. Vkljub temu ga ni moč stran spraviti. Že pred tremi leti se jih je več podpisalo, med njimi prvi odborniki, naj bi deželni odbor novo volitev razpisal, pa še danes ne vemo, zakaj deželni odbor naši želji ni vstregel. Ali ne spada ta stvar tudi v področje okrajnega glavarstva? Zakaj to nič ne stori, da bi se postavi zadostilo? Cunder je sicer rekel: „Veliko stopinj ste že storili, da bi me stran spravili, pa me še ne boste;“ pa mi vendar mislimo, da on ne stoji zunaj postave, in da to, kar je drugodi postavno, tudi za Ježico velja. Če se že Cunder ne domisli, prosimo pa okrajno glavarstvo, naj ono v tej zadevi vmes poseže, ter naj skrbi, da se bo nova volitev razpisala. Ako ta naš klic nič ne bo pomagal, primorani bomo vnovič pritožiti se pri deželnem odboru.

Več občanov.

Opomba vredništva. Mi smo to priobčili, ker prostor dajemo vsem opravičenim pritožbam. Ako g. župan misli, da se mu je krivica zgodila, mu damo prostor za odgovor.

Z Gorenjskega, 5. febr. (Kaj je kmetijstvu na kvar?) Ker se ravno zdaj toliko govori in piše o žalostnem stanju našega kmetijstva in se ugiba, kako bi se dalo pomagati, naj bode tudi meni dovoljeno, spregovoriti o nekterih rečeh, po kterih naše kmetijstvo hudo škodo trpi, ktere pa, kolikor se meni zdi, še niso bile nikjer omenjene. Če se namreč namerava komu priti na pomoč, se mora prej zvedeti, česa mu manjka, za čim in zakaj boleha.

Do zdaj se toži le o previsokih davkih in drugih denarnih bremenih, o vojaščini, o dragem denarju, o slabih letinah, o pomanjkljivem poduku v kmetijstvu, o pomanjkanju kmetijskih šol, zarad česar kmet ne more napredovati času in težkim bremenom primerno, itd. Res je vse to, a mnogo je še drugih vzrokov pešanja kmetijstva in teh bodi tu nekaj navedenih.

Glavni vzrok — bi rekel jaz — je ta, da je kmečki stan pri nas še vedno preveč za-

ničevan, med vsemi najzadnji. Kdor se peča s plugom, cepcem, motiko, kdor diši po hlevu, kdor nima zmiraj lepe, svitle obleke in belega perila, čegar hoja je okorna, obnašanje nevkretno, on pri gospodi, ki se pri nas šteje za najvišji stan, ne velja, govori se o njem le zaničljivo in izreki „zarobljen, zabit, neveden ko kmet“ so kaj navadnega za najhujše zaničevanje.

Kaki pa so nasledki tega? Kmeta prav hudo skli to zaničevanje njegovega stanu, zato skuša, če le mogoče, izkopati se iz njega ter stopiti više, v manj zaničevan stan, in če že on za se ne vidi nobene mogočnosti, da bi to dosegel, skuša vsaj za svoje otroke to doseči, ker njegovo srce le prehudó čuti, kaj se pravi trdo delati in slabo živeti, pri vsem tem pa še zaničevanemu biti. Torej bo, če le more, svoje otroke skušal spraviti k boljšemu, lajšemu kruhu brez ozira na to, da s tem morda svojo kmetijo hudo zadolži ali celo čisto na kant spravi. Tako pošilja svoje sinove v mestne šole, k rokodelcem ali vsaj v kako službo, da le ne bodo tako tlačeni in zaničevani kmetje, hčere pa tudi, če le morejo, potegnejo kmalu za njimi, naj se jim godi pozneje kakor koli.

S tem trpi kmetija na dvojno stran: prvič mora dajati dotičnim pripomočke za odgojo k boljšemu stanu, t. j. izrejevati jih mora s svojo srčno krvijo; drugič se ji odtegnejo delavne roke, ki se morajo nadomestiti z dragimi, tuji, nezanesljivimi. Gola resnica je namreč, da kmet najboljše shaja, če svojo zemljo obdeluje in svojo živino opravlja s svojo rodovino, t. j. s sinovi in hčerami — zakaj? mi še razkladati treba ni. Najemnik je namreč le najemnik, ki za svojo plačo, ne pa za gospodarja dela; domači pa vedo, da delajo le sebi v prid, toraj tudi z živino in zemljo bolje ravnaajo, da jim bo oboje dalje služilo in več koristi donášalo.

Res, da je prav, če kak kmetič, ki ima po več otrok, odgoji jih nekaj za razne stano-ve, da potem ne ostanejo vsi na njegovem gruntu in ga ne raznesó in ne ne raztrgajo, da nobenemu skoro nič ne ostane. Vendar more tudi tu se ozirati bolj na zmožnosti, kakor na dobro voljo.

Moje prepričanje pri vsem tem je, da ko bi kmečki stan ne bil tako zaničevan, kakor je, če bi bil tako spoštovan, kakor je po ne kterih krajih, posebno v severni Ameriki, bi ne sililo vse više in kmetije bi veliko manj trpele. In večega spoštovanja bi bil pač vreden kmečki stan, prvi stebel naše države.

Doseči bi se to dalo po raznih potih, tako po kmetijskih in drugih šolah, po kterih bi se mogel kmet više izobražiti ne samo v kmetijstvu in živinorejstvu, marveč tudi v splošnih vednostih, kolikor jih potrebuje za svoj stan in za dandanašnji svet. Če bo v obojem bolj podkovan, bo tudi gospóda začela ga bolj spoštovati.

Druga pot bi bila razširjenje volilne pravice, ker tudi tu je kmet med vsemi drugimi stanovi zadnji. Nadjam se, da bo grof Taaffl, ki je obljubil večo skrb za kmetijstvo, med pripomočke, ktere misli rabiti kmečkemu stanu v prid, privzel tudi ta dva — tem bolj, ker smo že nekaj brali o nameravani postavi zaradi razširjenja volilne pravice.

To oboje bo veliko koristilo kmetijstvu in nehalo bo polagoma to, kar se zdaj le prepogosto godi, da namreč s kmetijstvom se preča le tisti, kdor si nikakor ne more drugam pomagati; saj nas že skušnja uči, da kmeta sin, prišedši od vojakov, gre rajši za kar koli v mesto ali na kako graščino, nego da bi se

vrnil h kmetiji nazaj, navadno potem še z doma odnese, kar mu gre, in tako je dom njegov oslavljen, da hira in hira do popolnega pogina.

Toliko za danes, drugič še marsikaj drugega o tej važni zadevi.

Domače novice.

V Ljubljani, 8. februarja.

(Letno poročilo ali „katalog“ ljubljanske škofije za l. 1881) kaže, da je na Kranjskem domačih duhovnov 549. kranjskih zunaj škofije 29, drugih pa na Kranjskem 21. Redovnih duhovnikov je 47, nun uršulanc 70, usmiljenih sester 88. Izpraznjenih je: dva kanonikata, 34 far, 2 lok. kaplaniji, 6 ekspozitúr, 72 kaplanij, 5 manemisarjatov, 18 beneficijatov. Umrlo je duhovnikov l. 1880 — 17, v semenišči je 41 semenišnikov. — Prebivalcev je: 570.960 katoličanov, 209 starovercev (pravoslavnih), 177 Vlahov (zedinjenih grkov, 340 protestantov 17 judov. Po tem bi bilo na Kranjskem prebivalcev vseh skup 571.706. Bomo videli, koliko se bo ta številka vjemala z ono, ki jo bode dalo splošno številenje.

(Pri deželnem predsedniku) je jutri večer druga zabava, h kateri je povabljenih nad sto gostov.

Razne reči.

— Požar. Poroča se nam, da je pogorel na Krki Javornikov, vulgo „Štajarcev“, malin z žago vred. Hlapci so ponoči zakurili v žagi in odšli; ogenj se je med tem poprijel lesovja in se ni dal več pogasiti. Hvala snegu, da ni še več pogorelo.

— Žalostni konec pijanca in nečistnika. Na Dunaji je živel nek krojač v divjem zakonu, ter imel s svojo priležnico troje otrok. Ker je mož vedno žganje pil, niso imeli doma kaj jesti. Oni dan pa pride pijan domu, ter ubije vseh troje otrok, potem pa sam sebe obesí. Ta dogodjaj je zbudil na Dunaji veliko senzacije, „Morgenpost“ je celó tako bedasta, da je spisala cel uvođen članek o tem „šnopsarju“, ter po liberalni metodi javka nad slabimi čast. To je zmirom navada, da se jim lumpi smilijo, za greh pa nimajo nobene graje. Naj bi se bil krojač oženil, saj ima po novem pravico za to, in naj bi bil delal, namesto da je se po šnopsarijah valjal, potem bi bil dobil že toliko blagoslova z nebes, da bi ne bilo treba stradati, še menj pa lastne otroke in samega sebe umoriti; „Morgenpost“ pa bi bila svoje predale lahko za kakšno boljšo stvar prihranila.

— Živa pokopana bila je neka deklica na Rumunskem. Ona je bila ravno nevesta, kar na enkrat za kozami zbolí in — umrje; tako so sodili. Se ve da je bilo veliko jokanje zaradi nje, in starši, ki so bili premožni, dali so jej v trugo vse njene prstane, uhane in tak lišp, kot spomin na to, da je kot nevesta umrla. Bila je kmalo pokopana, kakor je že pri kužnih boleznih zapovedano. Trije lopovi pa si mislijo: „Ali ni škoda, da bi vsi ti zlati prstani in uhani in te koravde in ti brisleti pod zemljo ležali? Kaj potrebuje ona v grobu še lišpa?“ Govorjeno, storjeno. Zmenijo se in gredo ponoči odkopat jo. Potem trugo odprejo in eden iz njih jej je prizdignil glavo; pa prijel ga je strah in umaknil se je. Una dva sta se začela iz njega norčevati, da je strahopetec. Da bi toraj pokazal svojo korajžo, prizdigne glavo še enkrat in jo še vdari za tilnik. Na to se pa dekle zbudi in reče: „Nikar me ne umerite!“ Ko lopovi mrljica govoriti slišajo, stekli so vsi trije. Deklica pa se je izkibacala iz truge in iz groba, ter šla k fajmoštru, ter mu vse povedala. Fajmošter je šel k staršem, ter jih počasi pripravil na to veselo novico. Lahko si je misliti, kako veselje je bilo v hiši, ko je prišla hči živa domu. Tistim trem lumpom, ki so jo rešili tako grozne ječe, hoteli so starši dati ves lišp, kar ga je dekle na sebi imelo. Pa oni se nečejo oglasiti, da bi jih pravica ne prišla.

Presrčno zahvalo

izrekam po dolžnosti vsem znancem in prijateljem za toliko vpludnih izrazov in dokazov prijateljstva in spoštovanja pri vmestnji in nastopu mestne fare sv. Jakoba v Ljubljani.

Bog plačuj vsem po svoji milosti in obilnosti!

V Ljubljani 7. febr. 1881.

Janez Rozman,
fajmošter.

Zahvala.

Vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, kteri so mojemu preljubljenemu soprogu gospodu

Jakop Repinu,

jermenarskemu mojstru in meščanu, s svojo pričujočnostjo pri njegovem pogrebu zadnjo čast skazali, izreka najtoplejšo zahvalo žalujoča vdova

U. Repin.

V Ljubljani 31. prosenca 1881.

Uljudno naznanjam, da sem kupil že 50 let tu obstoječo

tovarno za peči in prsteno posodo,

ki je bila zadnjih deset let lastnina gospoda Alberta Samasse, z vsemi prostori in vso zalogo vred, ter da kupčujem s to robo zdaj pod lastnim imenom

Avgust Drelse.

Ker sem to tovarno že zadnjih sedem let samostojno vodil, in ker imam potrebni založni kapital, upam si vetrezati častitemu občinstvu v vseh zahtevah, ter prosim, da bi se tej tovarni tudi pod novim gospodarjem staro zaupanje ohranilo.

S spoštovanjem

Avgust Drelse.